

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Antibioticaresistentie in de thuiszorg:
Voorkom verspreiding van
resistente bacteriën met de
standaard (hygiëne)maatregelen!

Wat is antibioticaresistentie?

Infecties die veroorzaakt worden door bacteriën kunnen worden behandeld met verschillende antibiotica. Antibiotica zijn medicijnen die bacteriën doden of de groei ervan remmen. Als antibiotica te vaak worden gebruikt, kunnen bacteriën er ongevoelig (resistent) voor worden. Dan werken antibiotica dus niet meer. Dit heet antibioticaresistentie.

Gezonde mensen kunnen een bacterie oplopen die resistent is tegen antibiotica. Ze kunnen deze bacterie verspreiden, zonder daar zelf ziek van te worden. We noemen deze mensen dragers. Bij mensen met een verminderde weerstand kunnen resistente bacteriën moeilijk behandelbare infecties veroorzaken en soms ernstige klachten geven. Wanneer een van uw cliënten een resistente bacterie bij zich draagt, hoort u dit van de cliënt zelf, de zorginstelling of de huisarts van de cliënt. Als thuiszorgmedewerker heeft u een belangrijke rol bij het voorkómen van verspreiding van resistente bacteriën. Dit doet u door het toepassen van de standaard (hygiëne)maatregelen.

Wanneer zijn maatregelen nodig?

Bij sociale contacten, zoals het geven van een hand, pols tellen of het recht leggen van een kussen of deken, zijn geen maatregelen nodig. Wanneer dan wel?

Bij de verpleegkundige zorg in de thuissituatie neemt u maatregelen bij mogelijk contact met uitscheidingsproducten (zoals bloed, ontlasting en braaksel) of spullen die hiermee besmet zijn. Denk bijvoorbeeld aan wondverzorging, stoma-zorg of het verwisselen van een katheter en/of drains. Ook neemt u maatregelen bij intensief direct cliëntencontact, bijvoorbeeld bij het tillen van een cliënt.

Bij schoonmaakwerkzaamheden in de thuiszorg neemt u preventieve maatregelen bij intensief contact met spullen die mogelijk besmet zijn, bijvoorbeeld bij het verwisselen van nat beddengoed of het schoonmaken van het toilet, een po of een plasfles.

Handhygiëne

De meeste resistente bacteriën worden overgedragen via de handen van de zorgverlener. Het toepassen van handhygiëne (het schoonhouden en verzorgen van uw handen) is daarom de belangrijkste maatregel om overdracht te voorkomen. Bij handhygiëne horen de volgende maatregelen:

- zorg dat uw nagels kort geknipt zijn en draag geen nagellak of kunstnagels;
- draag geen sieraden om pols en hand;
- de handen reinigt u door ze te wassen met water en zeep en goed af te drogen. Door de handen in te wrijven met een desinfecterend middel (handalcohol) desinfecteert u uw handen. Beide voldoen. Echter bij zichtbaar vuil moeten de handen altijd gewassen worden met water en zeep en grondig gedroogd met een wegwerphanddoekje (in de thuissituatie volstaat keukenrol). Handalcohol werkt onvoldoende bij zichtbaar vuil;
- wanneer u open wondjes heeft of huidbeschadigingen, dan dekt u deze af met een pleister die geen vocht doorlaat, of draagt u eventueel handschoenen.

5 momenten voor handhygiëne zijn:

1. vóór lichamelijk onderzoek van de cliënt;
2. vóór uitvoeren van schone procedures, zoals wondverzorging of het inbrengen van een katheter en/of drain;
3. na contact met uitscheidingsproducten (zoals bloed, ontlasting en braaksel) of spullen die hiermee besmet zijn;
4. na lichamelijk onderzoek van de cliënt of het tillen/rechtop zetten van een cliënt;
5. na het aanraken van de omgeving van een besmette cliënt, zoals het wisselen van beddengoed.

Daarnaast wordt zoals gebruikelijk na het dragen van handschoenen, na toiletgebruik, na niezen en snuiten en bij voedselbereiding handhygiëne toegepast.

Kleding

- draag bij voorkeur kleding met korte mouwen, zodat de onderarmen goed gereinigd of gedesinfecteerd kunnen worden;
- trek schone kleding aan na zichtbare verontreiniging. Zorg dat er een reserve-setje kleding (privé- of dienstkleding) aanwezig is;
- draag geen sjaals, vesten, lange kettingen en/of horloge.

Tip: Bij temperaturen vanaf 60 graden worden bacteriën die resistent zijn tegen antibiotica snel gedood. Draag daarom (zoveel mogelijk) kleding die op 60 graden wasbaar is. Ook kan goed wasbare kleding bij 40 graden gewassen worden als het hierna een hittebehandeling van droogtrommel of strijkbout krijgt.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- draag handschoenen bij kans op contact met uitscheidingsproducten (zoals bloed, ontlasting en braaksel) of spullen die hier (mogelijk) mee besmet zijn;
- draag een (plastic) wegwerpschort bij taken waarbij uw kleding nat kan worden;
- draag een spatbril en ten minste een niet-vochtdoorlatend chirurgisch mondneusmasker (type IIR) bij kans op spatten van uitscheidingsproducten;
- gooi na gebruik de persoonlijke beschermingsmiddelen weg en reinig en/of desinfecteer daarna uw handen. Het gebruik van handschoenen vervangt handhygiëne niet!

Soms kunnen meer maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld bij MRSA. Uw werkgever heeft hier meer informatie over, of kijk op de website www.rivm.nl/brmo.

Wat als u zelf drager bent of een infectie heeft met resistente bacteriën?

Als u zelf drager bent van een resistente bacterie kan in sommige gevallen een behandeling nodig zijn om de bacterie kwijt te raken voordat u uw werkzaamheden weer mag uitvoeren, in andere gevallen kunt u gewoon blijven werken. De LCI- en WIP-richtlijnen over BRMO en MRSA geven hier meer informatie over. Meld infecties of dragerschap altijd aan uw werkgever. De bedrijfsarts zal dan de juiste maatregelen adviseren. Heeft u vragen over uw gezondheid en het werken met resistente bacteriën? Dan kunt u deze stellen tijdens het arbeidsomstandigheden-/preventiesprekkuur van uw bedrijfsarts.

Meer informatie

Meer informatie over onderwerpen met betrekking tot antibioticaresistentie, zoals de LCI-richtlijn, een instructiefilm over handen wassen, maar ook patiënteninformatie vindt u op de site over Bijzonder Resistente Micro-Organismen (BRMO): www.rivm.nl/brmo

Algemene informatie over antibioticaresistentie vindt u op www.rivm.nl/antibioticaresistentie

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

december 2016

De zorg voor morgen begint vandaag